

Predmet: Povijest

Razred: 8. (VIII.)

Udžbenik: Povijest za osmi razred devetogodišnje škole

Izdavač: ALFA, Povijest 8., 3 izdanje, Mostar, 2018.

Stranica udžbenika: 110.-113.

Drugi tjedan nastave, 30.03.- 03.04.

Redni broj sata: 4.

Tip sata: Obrada novoga gradiva

Nastavna cjelina: Hrvatska u sklopu Habsburške Monarhije (Austro-ugarske) u drugoj polovici 19. i na početku 20. stoljeća

Nastavna jedinica: Hrvatska potkraj 19. stoljeća

Prije početka nove nastavne jedinice ponovite nastavnu jedinicu Ugarsko-hrvatska nagodba 1868. godine (što je njome dogovoreno?).

Najava nastavne jedinice:

U današnjoj nastavnoj jedinici upoznat ćemo se s prilikama u Hrvatskoj na kraju 19. stoljeća, odnosno s razdobljem banovanja Ladislava Pejačevića i Khuena Hedervarya.

Pročitajte nastavnu jedinicu iz udžbenika.

Zapišite u bilježnice:

Hrvatska potkraj 19. stoljeća

Za novog Hrvatskog bana izabran je grof Ladislav Pejačević (1880.)

U vrijeme banovanja Pejačevića (1880.-1883.):

- Izvršeno je ujedinjenje Vojne Krajine s Banskom Hrvatskom 1881. godine
- Uvedena mađarizacija - mađarski jezik postao službeni na željeznicama, poštama, carinama
- Na javne ustanove/institucije postavljaju se grbovi s mađarsko-hrvatskim natpisima 1883.
- Protumađarski pokret - zbačeni mađarski grbovi u Zagrebu
- Umjesto dvojezičnih natpisa stavljeni tzv. nijemi natpisi do 1908.
- Novi ban Dragutin Khuen Hedervary (1883.-1903.) započinje intenzivnu mađarizaciju Hrvatske

- Mađarizacija - širenje mađarskog jezika u školama, željeznicama i pošti, čime je prekršena Hrvatsko-ugarska nagodba iz 1868. godine
- U vrijeme banovanja Hedervarya u Hrvatskoj djeluju:
  - o Narodna stranka –suradnja s banom Hedervaryem – vladajuća stranka, suradnja sa Srbima, preuzimaju ulogu u političkom životu Hrvatske
  - o Neovisna narodna stranka - narodnjaci izdaju list „Obzor“- oporbena stranka
  - o Stranka prava- razdijeljena na dva ogranka - oporbena stranka
  - o Čista stranka prava- Josip Frank - oporbena stranka
- Pravaši su okupljali veliki broj intelektualaca: Antu Kovačevića, Eugena Kumičića, Antuna Gustava Matoša, Vjekoslava Klaića.
- Izidor Kršnjavi - u vrijeme banovanja Hedervarya obavljao funkciju predsjednika bogoštovlja i nastave, bavio se arhitekturom i umjetnošću. Njegovom zaslugom izgrađene su brojne škole, muzeji i bolnice u Zagrebu.
- Sagrađeno je i Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu.
- Hedervary surađivao sa Srbima, što je dovelo do nemira u Zagrebu.
- U srpskom listu „Srbobran“ objavljen je članak „Do istrage naše ili vaše“ 1902. godine, u njemu se negiralo postojanje hrvatskog naroda i njegova jezika. Članak je izazvao prosvjede.
- Protusrpski prosvjedi
- Protumađarske demonstracije - 1903. godine
- Hedervary je zabranio okupljanja.
- Na željeznicama dolazi do nemira. Hrvati skidaju mađarsku zastavu s postaje, vojska guši ustanak i prosvjed ubivši jednog, a ranivši više osoba.
- Krvoproliće izaziva veliki protumađarski pokret, narod uništava sve oznake mađarske vlasti.
- Hederrvary daje ostavku 1903. godine.

Završni dio sata:

Na kraju nastavne jedinice odgovorite na pitanja za domaću zadaću uz pomoć udžbenika:

1. Kako je i na koji način Vojna Karajina pripojena Banskoj Hrvatskoj?_____
2. Što je izazvalo protumađarske nemire u Hrvatskoj?_____
3. Na koji je način Khuen nastojao oslabiti Bansku Hrvatsku?_____
4. Na koje je načine provodio mađarizaciju?_____

5. Na koje je načine nastojao oslabiti hrvatske oporbene političke stranke? _____
6. Koje dvije političke stranke su se razdijelile na dva dijela? _____
7. Opišite ukratko razloge protusrpskih demonstracija 1902. _____
8. Kada je i zbog čega prestalo banovanje Khuena-Hedervaryja? _____

*Za one koji žele znati više, pogledajte videozapis (do 2:40)

<https://www.youtube.com/watch?v=kGtpbvyYo3k&feature=youtu.be>